

«ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ»

Δημοκρατία
7/11/1977

971.116

[Ποιήματα, Έκδοση
«Σύγχρονης Έποχής»]

«Περίπτερα, περίπτερα, πώς σκούρεισε έτσι ο ουρανός
μ' αυτά τὰ σασιομένα τὰ πουλιά
που ήρθαν και κάθισαν με διπλωμένα τὰ φτερά
πάνω στο στήθος μας...»

Η ποίηση της Έλλης Παιονίδου δεν καλύπτει το δράμα της Κύπρου από τη σκοπιά του δημιουργού που το παρακολούθησε απ' έξω και τον συγκίνησε ή τον συγκλόνησε σε κάποιο βαθμό. Ένα κουβάρι κατακάθησε στα στήθη της ποιήτριας — η τραγωδία του τόπου μας — και σφραγίζει τον κάθε της στίχο στη νέα της δουλειά, που κυκλοφόρησε πρόσφατα με τον τίτλο «Κύκλος της καταγγελίας».

«Μπροστά οι γέροντες, όπως συνηθίζεται,
πίσω οι γυναίκες, διπλωμένες στα δυό.
Μετρούσαμε τὰ δήματα μας, ένα-ένα,
σαν μεθυσμένους κτύπους ρολογιού. Η σιωπή
έκοβε φύλλα αίτημι και τ' άπρί-
θανε στις πληγές μας...
Ξαφνικά θυμηθήκαμε τούς νε-
κρούς».

Στο βιβλίο καταγγέλλεται το έγκλημα ενάντια στην Κύπρο όχι με στίχους μεγαλόστομους κι ούτε σε ύφος παλλόμενου «κατηγορώ». Χαμηλόφωνα, σχεδόν ψιθυριστά, ακούγονται οι λέξεις της Παιονίδου. Το μοιραίο φτάνει στ' άφτί σου σαν μακρόσυρτο, σπαρακτικό, σχεδόν παράλογο, μοιρομυρτίο.

Χωρίς μελοδραματικές εξάρσεις, ο στίχος λιτός και δωρικός, ζωγραφίζει με έντονα χρώματα την τραγωδία και τον ξεριζωισμό του λαού μας:

«Τέσσερις φέτες αμίαντου κά-
θεται επάνω ένα κομμάτι τσιγ-
κος».

Μόσχευμα δίχως ρίζες
εδώ στη Λεμεσό,
Η θάλασσα, πικρή, κόβεται με
μαχαίρι,
και τρία φάρια κρεμασμένα
στο ραβδί
Ψαροπωλείου ή Κερύνεια.
"Αιχ».

Η Κύπρος είναι μέσα στην ποιήτρια όχι μονάχα εδώ στη Λεμεσό, στη λουρίδα της πατρίδας της που άπόμεινε ελεύθερη. Την κουβαλεί μέσα της παντού. Το διασμένο απ' τούτ' άρβαρας, το παραμορφωμένο πρόσωπο της Κύπρου την κυνηγά όπου κι άν βρίσκεται, σ' όποια γωνιά κειδυλλιακή κι άμορφη σ' όλο τον κόσμο, όπου κι άν καθίσει να ξεποστάσει:

«Κυλά ή βροχή άπό το τζάμι
στην πληγή
καθώς μου ξεκολλάνε τὸ μα-
χαίρι.
Κοιμάμαι εγώ και ξενυχτούν
οι λέξεις στο προσκέφαλο μου.
Ευπνά.
Τ' άηδόνια πλέκονται στα πό-
δια μου
εικόνας που στα τριανταπέντε
μου
είχα ξεχάσει, θαμμένη ως ήμω-
να ως τὸ λαιμό
μες στον κοφτό μικρό μου
λάκκο. Είπ' ή ζωή.
'Αρπάξτε την άπ' τὰ μαλλιά,
και μὴ χραστει άκόμη
αυτό τὸ παιδικό χαμόγελο που
μουάλεβε

τριανταπέντε χρόνια, κρυμμένη
μέσα στα βαθειά
τὰ τραύματα του τόπου μου»
(Βάρνα, 1976)

Ο «Κύκλος της καταγγελίας» της Έλλης Παιονίδου εντάσσεται στη σύγχρονη λογοτεχνία της Κύπρου, που μιλά «άπό πρώτο χέρι» για τις μεγάλες πληγές της. Τά ποιήματα της συλλογής καταγράφονται στα «εντοκουμένα» της πνευματικής δημιουργίας του τόπου μας — κλειδιά για την έρμηνεία της πιο σκληρής ιστορικής περιόδου, που περνά άλλά και έκφραση μαζί της θέλησης του λαού μας για άπέρ-
μονο ριζώμα του, όλο και πιο βαθειά, πάνω στην πατρογονική του γή...
Παραθέτουμε πιο κάτω άκόμα δυό άποσπάσματα από τη δουλειά της Κυπριακής δημιουργού, δείγματα του προσανατολισμού και της ποιητικής της προβληματικής:

«...Κι εσύ έφυγες, Πήρες τὰ
μάτια
και τράδηξες βορεινά.
Διερωτώμαι πώς μπορείς να
κοιμάσαι
στο δικό μου κρεβάτι.
Διερωτώμαι πώς μπορείς να
συμφιλιώνεσαι
με τὰ δικά μου φαντάσματα.
Κι εσύ έφυγες,
Δεν έκανα τίποτα να σε κρα-
τήσω.
Δεν έκανες τίποτα ν' αντίστα-
θείς».

Πάμε τώρα. Η σούπα θά κρύ-
ωσει.
Ο νεκρός δε θυμάνει. Άπορεί
πώς δεν τέλειωσαν όλα.
Πάμε τώρα, Ναίμε. Χαραγμένο
μπροστά
τὸ ξερό τὸ ποτάμι. Τά θύρα
μαρμάθκαν
και ψηλά ιδρωμένος, όλοστρά-
γυλος,
ὁ ήλιος του Αύγουστου περι-
μένει.
(«Πάμε τώρα, Ναίμε»)

«Τὸ πρόσωπο του λαού μου
καθαρό
σαν τον ουρανό μας, δε μπο-
ρείς να τ' αντίφύσεις
κατάματα. Πίσω από τις ρυ-
τίδες του μετώπου του
λάμπει τ' άστέρι του Εύαγό-
ρα.
Ο λαός μου άφησε σήμερα τις
σκαλωσιές και την τσάπα
και μαζώχτηκε έξω άπό την
κυψέλη του.
Άνοιγα την ποίηση μου σαν
τόνι διάπλατο
να σκεπάσω του λαού μου τὸ
θρίαμβο
μην τον ιδει μοίρα κακή και
τον ζήλεμει.
Ο λαός μου έβγαλε σήμερα
την έτυμγορία του:
Η έλιά κι ὁ κέδρος είναι αιώ-
νόβια».
(Συλλαλητήριο '76)

«Τὸ πρόσωπο του λαού μου
καθαρό
σαν τον ουρανό μας, δε μπο-
ρείς να τ' αντίφύσεις
κατάματα. Πίσω από τις ρυ-
τίδες του μετώπου του
λάμπει τ' άστέρι του Εύαγό-
ρα.
Ο λαός μου άφησε σήμερα τις
σκαλωσιές και την τσάπα
και μαζώχτηκε έξω άπό την
κυψέλη του.
Άνοιγα την ποίηση μου σαν
τόνι διάπλατο
να σκεπάσω του λαού μου τὸ
θρίαμβο
μην τον ιδει μοίρα κακή και
τον ζήλεμει.
Ο λαός μου έβγαλε σήμερα
την έτυμγορία του:
Η έλιά κι ὁ κέδρος είναι αιώ-
νόβια».
(Συλλαλητήριο '76)

Η ποιητική συλλογή της Έλλης Παιονίδου «Κύκλος της καταγγελίας» κυκλοφόρησε άπό τον άθηναϊκό έκδοτικό όικο «Σύγχρονη Έποχή» με σχέδια του Γιώργου Σκοτεινού.
ΧΡ. Ζ.